

Foreign Policy Shift in Afghanistan during Ashraf Ghani's Presidency: A Cognitive Approach

Homeira Moshirzadeh¹

Associate Professor, Department of International Relations, Faculty of
Law & Political Science, University of Tehran

Mahdi Arefi

Ph.D., Department of International Relations, Faculty of Law &
Political Science, University of Tehran

(Date received: 5 February 2021- Date approved: 25 May 2021)

Abstract

Introduction

During his tenure, the Afghan President, Mohammad Ashraf Ghani, followed a different foreign policy path than his predecessor. The shift from neutrality, as the traditional way of conducting foreign affairs in Afghanistan, to a non-neutral path characterized the foreign policy of Afghanistan during his term of office. This can be seen as a major shift that may be addressed from various points of view. This article shows how President Ghani's perception of reality and his beliefs about an ideal foreign policy for Afghanistan led to this foreign policy shift. Cognitive mapping as a theoretical approach has been used to show how his perceptions and beliefs are related to each other to form policies. Qualitative content analysis has been used to represent his cognition. The main finding of the article is that Ghani's pragmatic economically-driven attitude besides his understanding of peace and security for Afghanistan as a major goal being achievable through economic growth, foreign direct investments, and interdependence at regional and extra-regional levels led to his diversion from neutrality. During his tenure, the former Afghan President, Mohammad Ashraf Ghani, followed a different foreign policy path than his predecessors. Traditionally, neutrality has been the main orientation in Afghanistan's foreign policy. Since its independence in 1919 (except for a few years after its occupation by the Soviet forces in 1979), Afghan leaders have, more or less, almost always followed the same path. This has been true even in the post-Taleban era. Ex-President Hamed Karzai, for example, despite all external pressures, continued the same foreign

---

¹ E-mail: hmoshir@ut.ac.ir (Corresponding author)

policy orientation through a balanced policy towards great powers and regional powers.

However, the shift from neutrality to a non-neutral path characterized the foreign policy of Afghanistan during Ghani's presidency. Instances of President Ghani's new orientation can be seen in deepening and expanding relations with western powers, weakening relations with Iran and India, expanding relations with China, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates, and even supporting the Saudi-led alliance in Yemen. These changes can be regarded as unexpected foreign policy decisions as they reflect a violation of neutrality and a balance-based foreign policy dominant for decades. They can even be considered unrealistic when regional conditions are taken into account. Furthermore, they can be regarded as violating Ghani's economic preferences as they deprived Afghanistan of some primary economic advantages.

Research Question: The question that can be raised is about the cause of such a shift. In other words: why did Afghanistan change its traditional foreign policy orientation in the form of neutrality towards a non-neutral path during Ghani's presidency?

Research Hypothesis: The question above may be addressed from various points of view and lead to different answers. One may refer to, for example, the significance of foreign pressures, Ghani's sense of gratitude towards his supporters during the presidential campaign, or the requirements of development. These, however, prove to be inconsistent as some aspects of the shift might be seen as contradictory. In this paper, the significance of President Ghani's perceptions in this regard is underlined. The hypothesis is: President Ghani's perceptions of reality and his beliefs about an ideal foreign policy for Afghanistan led to this foreign policy shift from neutrality to non-neutrality.

Theoretical Framework and Research Method: In a country such as Afghanistan, even if structural forces impose limits on foreign policy choices, the special position of the leaders gives them important leverages. It is the president who can determine the foreign policy of the country. What leads him to his decision is his definition of the situation which is rooted in his understanding of the situation. This article aims to show how cognitive mapping as a theoretical approach can be used to explain how Ghani's perceptions and beliefs are related to each other and how they have led to his policy choices. According to this theory, everyone has a causal explanation for every situation. In other words, decision-makers have causal claims about the reality in their minds and cognitive mapping seeks to represent the structure of

their causal claims. “Cognitive mapping” reflects the arguments of the decision-maker in a graph. Although the approach is usually used to show how the decision-maker sees the relationships in what has happened in the past, we have used it to show how some causal claims have been made and act as presuppositions for reaching a policy option.

In the cognitive approach in general and in cognitive mapping theory in particular, it is believed that one’s thoughts and perceptions are reflected in one’s statements. Thus, if we gather the relevant statements and analyze them, we may get to one’s perceptions in the form of a directed graph that shows the network of concepts in their causal relationships. Content analysis, both quantitative and qualitative, is taken to be the appropriate method for cognitive approaches.

As for the research method, we have employed qualitative content analysis in order to represent President Ghani’s cognition. Accordingly, the speeches and texts produced by Ghani in various contexts are analyzed to find his way of reasoning and arguments. The result is a graph in which causal relations between concepts are demonstrated.

Findings: Ghani believes that an active foreign policy leads to Afghanistan’s interest and security and that is why we can see a proactive foreign policy in this era. To him, a developmentalist approach to foreign policy, i.e, giving priority to economic needs but also leads to security. Western powers are seen as the best partners’ security terms and hence cooperation with the members of NATO plays a vital role in providing stability and security which are seen as a precondition for attracting foreign investment. Ghani argues that an active developmentalist foreign policy leads to more opportunities in international and regional processes that are regarded to be beneficial to Afghanistan. Although western powers are given a special place in providing security, it is believed that expanding relations with China (compared to India) leads to more economic gains and security. Furthermore, he perceives that expanding relations with Saudi Arabia and Persian Gulf Arab states leads to more security as well as more financial aid.

Conclusion: Thus, the main finding of the article is that Ghani’s pragmatic economically-driven attitude besides his understanding of peace and security for Afghanistan as a major goal being achievable through economic growth, foreign direct investments, and interdependence at regional and extra-regional levels led to his diversion from the traditional orientation of neutrality.

Keywords

Foreign policy, perception, Ashraf Ghani, Afghanistan, decision-making,

چرخش در سیاست خارجی افغانستان در دوره اشرف غنی:

رویکردی ادراکی^۱

حمیرا مشیرزاده*

دانشیار، گروه روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران

مهدی عارفی

دکتری روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۷ - تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۳/۰۴)

چکیده

«تصمیم‌های دور از انتظار» در دوران ریاست جمهوری اشرف غنی در افغانستان از ویژگی‌های سیاست خارجی او به حساب می‌آید. یکی از این تصمیم‌ها نقض اصل بی‌طرفی از سوی اشرف غنی بود که پیش از این همواره در نقش یک اصل در سیاست خارجی افغانستان عمل می‌کرده است و کنار گذاشتن آن چرخشی بنیادی برآورد می‌شود. در این مقاله با طرح این پرسش که چرا اشرف غنی رویکرد بی‌طرفی را از سیاست خارجی افغانستان کنار گذاشت؟ می‌خواهیم نشان دهیم این تصمیم بنابر تأثیر ادراک‌های ویژه اشرف غنی از سیاست خارجی مطلوب برای افغانستان و درک او از واقعیت‌های بیرونی گرفته شد. در این چارچوب، از نظریه نقشه ادراکی به‌عنوان یکی از رویکردهای ادراکی در تبیین سیاست خارجی بهره می‌گیریم. همچنین با اتکا بر روش تحلیل محتوای کیفی، متنی‌هایی را که بازتاب ادراک‌های غنی محسوب می‌شوند، واکاوی می‌کنیم تا چگونگی رسیدن غنی به این تصمیم را تبیین کنیم. مهم‌ترین یافته پژوهش این است که براساس نگرش اقتصادی و عمل‌گرای اشرف غنی و در ادراک‌های ویژه او، هدف نهایی حکومت یعنی ایجاد صلح و تأمین امنیت برای افغانستان، از مسیر رشد اقتصادی، جلب سرمایه‌های خارجی و ایجاد وابستگی متقابل دوجانبه و چندجانبه منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای می‌گذرد. بر همین اساس او تصمیم به نقض بی‌طرفی گرفت.

واژگان اصلی

سیاست خارجی، ادراک، اشرف غنی، افغانستان، تصمیم‌گیری.

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری است.

مقدمه

سیاست خارجی افغانستان برمبنای بی طرفی شکل گرفته است. این اصل به عنوان قاعده‌ای که بیشتر حاکمان رعایت می‌کردند در سیاست خارجی افغانستان نقش داشته است. حتی برخی از آن‌ها حاضر شده‌اند هزینه‌های سیاسی هنگفتی را بپردازند، اما از اجرای این اصل یا قاعده روی نگردانند. مهم‌ترین آن‌ها حبیب‌الله خان حاکم افغانستان در دوران جنگ اول جهانی بود که «سیاست خارجی توازن میان انگلیس و روس [را] تداوم داد که پدرش عبدالرحمان خان آغاز کرد» (Gregorian, 2009: 482) اما مخالفت عمومی سبب طغیان توده مردم علیه او و به سقوط حکومت و فراتر از آن از دست دادن جانش منتهی شد. افغانستان در طول قرن نوزدهم نقش دولتی حائل و بی طرف را بازی می‌کرد که قلمروهای دو قدرت رقیب روسیه تزاری و بریتانیا را در منطقه از هم جدا می‌کرد. حاکمان افغانستان از زمان استقلال این کشور در سال ۱۹۱۹، به‌ویژه از زمان به دست آوردن استقلال رأی در تدوین سیاست خارجی، حامی نوعی از بی طرفی در سیاست‌های رسمی خود بودند (Saikal, 2006: 123). افغانستان در جریان دو جنگ اول و دوم جهانی نیز بی طرفی کامل خود را اعلام و رعایت کرد. همچنین در رقابت‌های ایدئولوژیک جنگ سرد، روابط متوازنی با شرق و غرب برقرار کرد. برای نمونه، با پیوستن به جنبش عدم تعهد در سال ۱۹۶۱ به بی طرفی گرایید. این وضعیت تا زمان اشغال افغانستان به وسیله اتحاد شوروی در سال ۱۹۷۹ ادامه داشت (Andisha, 2015: 2)؛ هر چند در این میان داوود خان با گرایش به شوروی از سیاست بی طرفی هرچند برای مدت بسیار کوتاهی منحرف شده بود. در دوران جدید در تداوم سنت بی طرفی در حکومت‌داری و سیاست خارجی افغانستان، حامد کرزی نیز جدی و آشکارا این اصل را رعایت می‌کرد و با وجود فشارهای تحمیلی برخی بازیگران خارجی، حاضر نشد وزن و جایگاه بازیگران دیگر را در سیاست خارجی افغانستان کاهش دهد. در برابر اشرف غنی اقدام به کنار گذاشتن رویکرد یا «اصل» بی طرفی کرد که در گسترش و تعمیق روابط با دولت‌های غربی، تغییر در روابط با بازیگران منطقه‌ای و نیز در رابطه با چین مشهود است. تا جایی که او این چرخش را تبدیل به یک «کلان تصمیم» و نیز تغییر بنیادین در سیاست خارجی افغانستان کرد.

اشرف غنی زمانی که در سپتامبر ۲۰۱۴ در مقام ریاست جمهوری افغانستان قرار گرفت، سیاست خارجی را اولویت حکومت‌داری و برنامه‌های خود اعلام کرد (Ashraf Ghani, 1392) و آن را برای حکومت‌داری خوب، تأمین ثبات و امنیت، جلب سرمایه‌های خارجی و ایجاد رشد اقتصادی به شدت مهم دانست (Ashraf Ghani, 2013). او در اولین سخنرانی رسمی‌اش به عنوان رئیس حکومت وحدت ملی گفت «مشکلات افغانستان عناصر خارجی دارد، و به همین دلیل سیاست خارجی ما حیاتی باقی خواهد ماند» (Vatanyar, 2018: 75). جدا از اینکه چرا چنین تصمیمی گرفته بود، یکی از مهم‌ترین مسائلی که در عرصه سیاست خارجی باید

راجع به آن، موضع و دیدگاه خود را مشخص می‌کرد، مسئله رعایت اصل بی‌طرفی و موازنه‌گرایی بود. اهمیت مسئله یعنی شفافیت در رویکرد بی‌طرفی یا جانب‌داری در آن شرایط زمانی بیش از هر زمان دیگری بود.

در شرایطی که اشرف‌غنی می‌توانست به سنت بی‌طرفی در برابر رقابت‌های قدرت‌های بزرگ به‌عنوان قاعده‌ای جاافتاده و مورد احترام در سیاست خارجی افغانستان ادامه دهد یا در حدی خفیف‌تر و نامحسوس‌تر آن را تعدیل کند، در این راه مصمم و آشکارا پیش رفت و در حالی که با سفرهای اولویت‌داده‌شده و تلاش گسترده برای جلب حمایت‌ها و سرمایه‌های عربستان سعودی و امارات، به‌طور اعلام‌نشده جانب‌داری منطقه‌ای را در پیش گرفته بود، با اعلام حمایت از ائتلاف نظامی به رهبری عربستان در جنگ یمن، شدت جانب‌داری و آشکارشدن آن را افزایش داد. اشرف‌غنی حتی زمانی که تأکید بر لزوم دست‌یابی افغانستان به بازارهای جهانی داشت، به‌جای مسیر کوتاه ایران به ترکیه، از «راه لاجورد» رونمایی کرد که مسیر طولانی افغانستان به آسیای مرکزی، خزر و ترکیه و سپس به اروپا را طی می‌کند. از سوی دیگر، در برابر هند که یکی از مهم‌ترین حامیان مالی و سیاسی افغانستان در دو دهه اخیر بود و در دوران کرزی روابط بسیار نزدیکی با افغانستان داشت، در سفر به چین جانب‌داری خویش از چین را نشان داد. او اعلام کرد هند متحد راهبردی افغانستان نیست و فقط یکی از کشورهای همکار افغانستان است. بنابراین تصمیم اشرف‌غنی به نقض بی‌طرفی و موازنه‌گرایی، چرخشی بنیادی و کم‌وبیش تصمیمی دور از انتظار بود. نخست اینکه برخلاف رویه سیاست خارجی افغانستان بود؛ دوم اینکه با شرایط زمینه‌ای موجود در افغانستان و منطقه در تعارض بود؛ سوم اینکه تاحدودی ناقض و برخلاف رویکرد اقتصادمحور و سیاست خارجی فعال خود اشرف‌غنی بود، زیرا افغانستان را از برخی امتیازهای اقتصادی محروم می‌کرد.

آنچه در این مقاله بررسی می‌کنیم چرایی چرخش در سیاست خارجی افغانستان در دوران اشرف‌غنی است که شاید بتوان آن را از دیدگاه‌های مختلفی توضیح داد. نخست اینکه آمریکایی‌ها- غربی‌های حاضر در افغانستان این مسئله را بر اشرف‌غنی تحمیل کرده و در برابر آن، در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۲۰۱۴ از او حمایت و در چالش‌های بعدی نیز شرایط را به سود او مدیریت کرده باشند. ممکن است چنین عاملی دخیل بوده و تأثیر داشته باشد، اما در پاسخ به آن می‌توان گفت اگر فقط بحث خواست تحمیل‌گونه خارجی‌ها، غربی‌ها و آمریکایی‌ها بر اشرف‌غنی بود، او می‌توانست به‌گونه متفاوت و با شدت کمتری این تصمیم و سیاست را اجرا کند و نیازی نبود که مؤکد و آشکار براساس جانب‌داری از برخی کنشگران منطقه‌ای و بی‌توجهی به برخی دیگر رفتار کند.

دیدگاه تبیینی دیگر می‌تواند این باشد که خود اشرف‌غنی برای جلب رضایت و سپس حمایت غربی‌ها و از همه مهم‌تر آمریکایی‌ها و انگلیسی‌ها در چارچوب تداوم حمایت‌ها و

کمک‌های مالی شان به افغانستان چنین تصمیمی گرفته است. این نکته درخور تأمل است، اما افزایش شایان توجه و مؤکد وزن و جایگاه چین در سیاست خارجی افغانستان در این دوره را نمی‌توان با این برداشت تبیین کرد. استدلال دیگر می‌تواند این باشد آنچه سبب تغییر در سیاست خارجی افغانستان توسط اشرف غنی و به‌کارگرفتن سیاست جانب‌داری توسط او شد، تغییر در هدف‌های سیاست خارجی افغانستان و تعیین هدف‌های متفاوت و جدیدی بوده است که ماهیت اقتصادی و توسعه‌ای یا غیرامنیتی و در چارچوب امنیت گسترده داشتند. در پاسخ به چنین دیدگاهی، می‌توان گفت اشرف غنی می‌توانست هدف‌های اقتصادی و توسعه‌ای خود را در دستورکار قرار دهد و با کشورهای جدیدی رابطه برقرار کند و گسترش نیز بدهد، بدون آنکه به روابط موجود، گسترده و حتی مهم در روابط افغانستان با برخی کشورها لطمه بزند، به‌ویژه که برخی از روابط دست‌خوش تغییر و کاهش، اهمیت اقتصادی، تجاری و توسعه‌ای نیز داشتند.

بنابراین آنچه می‌تواند مورد توجه قرار بگیرد و توان بیشتری در تبیین چرخش در سیاست خارجی افغانستان دارد، به‌ویژه با توجه به نقش مهم شخص رئیس‌جمهور در تعیین سیاست خارجی در کشوری چون افغانستان، نقش باورها و ادراک‌های اشرف غنی در شکل‌دادن به این سیاست است. در اینجا با اتکا به نظریه ادراکی در تبیین سیاست خارجی، این فرضیه مطرح می‌شود که باورهای اشرف غنی درباره واقعیت‌های منطقه‌ای و جهانی اساس شکل‌گیری این چرخش در سیاست خارجی افغانستان در سال‌های ریاست جمهوری او بوده است. این باورها را با اتکا به روش تحلیل محتوای متن‌های در دسترس از سخنانش که در رویکردهای ادراکی به‌عنوان بازتاب ادراک‌های افراد تلقی می‌شود، استخراج و پیوند آن را با سیاست خارجی نشان می‌دهیم. در ادامه، نخست پیشینه پژوهش را بررسی می‌کنیم. سپس چارچوب نظری مقاله یعنی نقشه ادراکی به‌عنوان یکی از نظریه‌های مهم و جامع‌نگر در رویکرد ادراکی را توضیح می‌دهیم. در بخش سوم مقاله به روش استفاده‌شده در این پژوهش یعنی تحلیل محتوا اشاره می‌کنیم. سرانجام نقشه ادراکی اشرف غنی را واکاوی و رابطه آن با تصمیم گرفته‌شده را بیان می‌کنیم.

پیشینه پژوهش

منابع موجود در حوزه سیاست خارجی افغانستان به‌طور عام و همچنین سیاست خارجی افغانستان در دوران اشرف غنی براساس رویکرد روشی آن‌ها در دو دسته کلی توصیفی و تحلیلی/تبیینی تقسیم پذیرند. دسته دوم خود براساس عامل مورد تمرکز در چهار دسته از یکدیگر جدا شوند. این دسته‌بندی از نویسندگان و متن‌ها، البته معطوف به کل سیاست خارجی افغانستان است و به مسئله چرخش و تغییر در سیاست خارجی افغانستان در دوران

اشرف‌غنی به‌طور مشخص توجه نشده است. منابعی که پیرامون سیاست خارجی افغانستان تولید شده‌اند، پنج دسته هستند:

نخست، متن‌های «توصیفی» و «هنجاری تجویزی» هستند که ضمن توصیف بیشتر نقادانه در همان مسئله، گامی فراتر رفته و وارد حوزه تجویز هم شده‌اند؛ دسته دوم، منابع تبیینی‌ای که متغیر مورد نظرشان در جمله عوامل ساختاری و منابع خارجی قرار می‌گیرند و از جمله بر «سیاست قدرت‌های بزرگ» و «سیاست کشورهای طرف مقابل» تأکید می‌کنند. آن‌ها شامل مواردی مانند مداخله و رقابت‌های نیابتی استعماری قدرت‌های بزرگ در افغانستان نیز می‌شود؛ دسته سوم، اثر نویسندگانی است که به متغیر «ژئوپلیتیک» به‌عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر بر سیاست خارجی افغانستان پرداخته‌اند. از نظر کمی، نویسندگان دسته سوم و دوم به ترتیب در اکثریت هستند؛ دسته چهارم، منابعی هستند که به متغیرها و عوامل داخلی توجه و تمرکز کرده‌اند و گامی فراتر از دیدگاه‌های رایج در حوزه سیاست خارجی افغانستان نهاده‌اند؛ دسته پنجم، منابعی هستند که نقش «رهبران» را برجسته کرده‌اند. رهبران در هر کشوری و در هر نوع نظام سیاسی‌ای از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر مسائل، تصمیم‌ها و رخدادها هستند، اما در برخی جوامع تأثیرگذاری بیشتر و نقش برجسته‌تری دارند. برخی از نویسندگان حوزه سیاست خارجی افغانستان به نقش متغیر فردی و عامل رهبران پرداخته‌اند، ولی از متن آنان چنین بر نمی‌آید که خواسته باشند بر بررسی نقش متغیر فردی تأکید و تمرکز کنند. فقط از آنجا که در چارچوب بررسی منابع مؤثر بر سیاست خارجی افغانستان از چارچوب نظری پیش‌نظریه پیوستگی روزنا استفاده کرده‌اند و روزنا هم برای جوامعی مانند افغانستان متغیر فردی را در ردیف نخست متغیرهای پنج‌گانه مؤثر خویش قرار می‌دهد. منابع گفته‌شده در این دسته، هر چند یک گام بیشتر پیش رفته‌اند، اما به‌طور ضمنی و غیرمؤکد یعنی غیرتحلیلی به تأثیر متغیر فردی اشاره کرده‌اند. دیگر اینکه توجه صرف به رهبران و توجه نکردن به تبیین یا تفسیر چگونگی تأثیرگذاری آن‌ها، باز هم نمی‌تواند ما را به کنه مسئله برساند. برخی از منابع مهم‌تر موجود در عرصه مطالعه سیاست خارجی افغانستان و دیدگاه تبیینی‌شان را در ادامه می‌آوریم.

سجادی (۱۳۹۷) در کتاب «سیاست خارجی افغانستان» ادعا کرده است که افغانستان بیشترین تأثیرپذیری را از نظام بین‌المللی داشته است. اسپتتا (۱۳۸۸) وزیر امور خارجه وقت افغانستان که بعد از آن مشاور امنیت ملی افغانستان و کرزی بود، در کتاب «سیاست خارجی افغانستان در آستانه قرن بیست‌ویکم» معتقد است عواملی که سیاست خارجی را تعیین می‌کنند، بسیار بی‌رحم و خشن در حوزه مناسبات قدرت میان کشورهای مختلف و سازمان‌های بین‌المللی قرار دارند. اشرف‌غنی (۱۳۹۲) نیز در «برنامه ملی و چشم‌انداز دهه تحول» چنین دیدگاهی دارد. غلام‌علی چگنی‌زاده (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «ادراک نخبگان افغانستان از جمهوری اسلامی ایران» معتقد است از نظر بیرونی کارکرد بازیگری افغانستان در

چارچوب بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی تعریف می‌شود. تمنا و همکارانش (۱۳۹۳) نیز در کتاب «سیاست خارجی افغانستان در سپهر همکاری‌های منطقه‌ای»، این را مفروض گرفته‌اند که «در تدوین سلسله کتاب‌های سیاست خارجی افغانستان [که این کتاب جلد نخست آن است]، باور بر این است که سیاست خارجی افغانستان «متغیر وابسته» و نظام بین‌الملل متغیر «مستقل» است.»

این منابع به کلیت سیاست خارجی افغانستان پرداخته‌اند. برخی منابع نیز وجود دارند که به‌طور ضمنی می‌توان آن‌ها را مرتبط به تغییر در سیاست خارجی افغانستان در دوران اشرف‌غنی دانست که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم. محمدموسی جعفری و مولایی (۱۳۹۷) در مقاله «موازنه تهدید ایران و عربستان و سیاست خارجی حکومت وحدت ملی»^۱ علت اصلی توجه گسترده به تهدیدهای منطقه‌ای در سیاست خارجی افغانستان را تأثیرگذاری و سرایت رقابت منطقه‌ای و موازنه تهدید میان ایران و عربستان بر تحولات منطقه‌ای و مسائل افغانستان می‌دانند. خواتی (۱۳۹۷) در مقاله «تجدیدگرایی انتحاری دوجانبه در روابط سه همسایه» این ادعا را مطرح می‌کند که «معمای بنیادین در عرصه سیاست خارجی افغانستان، ماهیت رابطه ما با پاکستان است». وضعیت حاکم در روابط افغانستان و پاکستان، کلیت سیاست خارجی ما را متأثر ساخته و بر روابط ما با هند و ایالات متحده آمریکا نیز تأثیرهای عمیقی برجای گذاشته است. کاورا (۲۰۱۷) در مقاله «روابط افغانستان و هند در عصر اشرف‌غنی و نرندرا مودی»^۲ معتقد است در روابط افغانستان و هند، این پاکستان بوده است که همواره به‌عنوان بازیگر مهم بیرونی در نقش عنصر مرکزی تأثیرگذار عمل کرده است. مجددی (۱۳۹۷) نیز در مقاله «سیاست خارجی حکومت وحدت ملی در قبال قزاقستان از منظر نظریه پیوستگی جیمز روزنا» از منظر نظریه پنج متغیری روزنا مدعی شده است دو عامل فرد و محیط بین‌المللی بیشتر از دیگر موارد و عوامل، هدایت‌کننده سیاست خارجی افغانستان در برابر قزاقستان بوده است. صلاحی و همکارانش (۱۳۹۶) هم در مقاله «تحلیل سیاست خارجی افغانستان در دوره اشرف‌غنی» با تأکید بر اینکه افغانستان مانند دوره‌های پیشین در عرصه سیاست خارجی موفقیت چشمگیری نداشته است، معتقدند بخش زیادی از مسائل کشور به‌ویژه در عرصه مسائل خارجی به رهبری کشور و افراد تصمیم‌گیرنده این کشور بازمی‌گردد. در معرفی و بررسی این منابع، چنانکه می‌بینیم بیشتر آن‌ها به سطح تحلیل فردی و متغیر رهبران و به‌ویژه ادراک و برداشت‌های رهبران پرداخته‌اند.

۱. حکومت وحدت ملی نام حکومتی است که در دوره نخست ریاست‌جمهوری اشرف‌غنی با مشارکت عبدالله عبدالله در مقام ریاست اجرایی شکل گرفت.

2. India-Afghanistan Relations in the Modi-Ghani Era

نظریه نقشه ادراکی

فرض اساسی در رویکردهای ادراکی یا شناختی^۱ این است که باورهای افراد، علت^۲ یا به بیان دقیق‌تر دلیل^۳ تصمیم‌های آنهاست. این باورها از دیدگاه‌های متفاوتی در نظریه‌های مختلف ادراکی بررسی می‌شوند. از جمله باورهای مهم هر فرد، رابطه‌ای است که او تصور می‌کند میان پدیده‌های مختلف برقرار است. به بیانی، تصمیم‌گیرنده از جمله به‌طور خاص در سیاست خارجی، براساس رابطه‌ای علی که میان پدیده‌های مختلف می‌بیند به تبیینی از مسئله می‌رسد که بنیان تصمیم او قرار می‌گیرد. این نگرش علی در نقشه ادراکی فرد قابل انعکاس است. در واقع تصویری از این روابط علی است. نظریه «نقشه ادراکی» که رابرت اکسلرود^۴ (1979) در کتاب «ساختار تصمیم: نقشه‌های ادراکی نخبگان سیاسی»^۵ ارائه کرده است، بر آن است که «نقشه ادراکی رویه‌ای است برای بازنمایی نظام‌یافته دعای علی که تصمیم‌گیرنده در موضوعی خاص به کار می‌برد» (Heradstveit and Bonham, 1986: 344). هدف از ترسیم نقشه ادراکی، فهم ساختار بازنمایی‌های ادراکی تصمیم‌گیرندگان در حوزه‌های مربوط به سیاست خارجی است (Tetlock and McGuire 1986: 156). اکسلرود با مفهوم نقشه ادراکی در جست‌وجوی راهی بود برای درک برداشت‌های ذهنی افراد از روابط علی به‌شکل یک ساختار و رسیدن به پیامدهایی که از این ساختار ناشی می‌شوند تا از این راه فرایند تصمیم‌گیری بهبود پیدا کند (Young and Schafer, 2017: 41).

نقشه ادراکی مجموعه‌ای از مفاهیم است که در قالب یک نمودار به‌شکل نقاط، نمایش داده می‌شوند و باورهای علی که میان مفاهیم پیوند برقرار می‌کنند و به‌شکل پیکان میان نقطه‌ها قرار می‌گیرند. این کار به پژوهشگر امکان می‌دهد تا مباحث علی عمیق نهفته در متن را آشکار کند. مباحثی که در پوشش زبان و گفتار عامیانه با لایه‌ای از منطق و استدلال پوشیده شده‌اند. به این ترتیب، نقشه ادراکی می‌تواند ارتباط پنهان میان «مسئله نیازمند تصمیم‌گیری مقتضی» در ابتدای طیف تصمیم‌گیری و زنجیره کوتاه یا بلند استدلال‌های علی انجام‌شده پیرامون آن مسئله توسط یک رهبر در میانه طیف و تصمیم گرفته‌شده در انتهای طیف تصمیم‌گیری را ردگیری کند و سرانجام آنچه در ادراک یک رهبر نسبت به مسئله‌ای مشخص وجود داشته است، ترسیم و نمایان شود. فرض تصمیم‌گیرندگان این است که میان دو متغیر مفهومی، یعنی چیزهایی که بتوانند ارزش‌های متغیری به خود بگیرند مانند امنیت ملی یا بودجه دفاعی یا موازنه تجاری،

1. Cognitive
2. Cause
3. Reason
4. Robert Axelrod
5. Structure of Decision

رابطه علی وجود دارد و تغییر در یکی سبب تغییر در دیگری می‌شود (Moshirzadeh, 2017: 180). این نقشه‌ها براساس تحلیل محتوای مشروح و دقیق اسناد آرشیوی و مصاحبه‌ها ترسیم می‌شود. دو نوع رابطه علی می‌توان تصور کرد: علیت مثبت یا مولد که با علامت «+» و علیت منفی یا موانع که با علامت «-» مشخص می‌شوند. رابطه میان علت و معلول یک طرفه است، یعنی علت موجب معلول تلقی می‌شود و نه برعکس. در نتیجه، می‌توان ساختارهایی ریاضی شامل نمودارهایی جهت‌دار ترسیم کرد که روابط علت و معلولی را به شکل خلاصه نمایش می‌دهند. در مورد هر دو مفهوم می‌توان رابطه مثبت، منفی یا نبود رابطه را تصور کرد. این قالب تحلیلی می‌تواند نقشه‌های ادراکی پیچیده را امکان‌پذیر کند (Young and Schafer 1998: 75-76).

روش پژوهش

در مطالعات مبتنی بر رویکرد ادراکی، برای فهم ادراک‌های تصمیم‌گیرندگان با توجه به نبود امکان دسترسی مستقیم به ذهن آن‌ها، فرض بر این است که نوشته‌ها و گفته‌های آنان بازتاب‌دهنده باورها و ادراک‌های آن‌هاست. به همین دلیل از روش تحلیل محتوا برای راه‌یابی به ادراکات افراد استفاده می‌شود. به نظر دیوید هیز، «تحلیل محتوا موضوع علمی است که درباره انسان بحث می‌کند. استعداد سخن گفتن برجسته‌ترین ویژگی انسان است و زبان جزو جدایی‌ناپذیر تفکر منطقی، احساسات و همه عناصر ویژگی زندگی درونی اوست، اگر درست نگریسته شود، تحلیل محتوا مسئله مرکزی مطالعات انسانی است» (Holsty, 2017: 11). چون از تقلیل متن به اعداد در تحلیل محتوای کمی، به دلیل ازدست‌دادن اطلاعات ترکیبی و معنا، بیشتر انتقاد شده است (Weber, 1990: 105) و شرایط خاصی که در سیاست خارجی افغانستان و به تبع آن در سخنان رهبران و تصمیم‌گیران آن وجود دارد، از جمله اینکه ممکن است یک مسئله بسیار مهم، به صورت مکرر بیان نشود و فقط یک‌بار و گاهی آن‌هم در پوشش و به صورت ضمنی اشاره شود، در این پژوهش تحلیل محتوای کیفی را مناسب تشخیص داده‌ایم و از آن در بررسی متن‌هایی چون سخنرانی‌ها و مصاحبه‌های محمد اشرف‌غنی برای فهم ادراک ذهنی و برداشت او نسبت به مسئله مورد بررسی در این مقاله استفاده می‌کنیم. از نظر میکات و موراس چهار تفاوت بنیادین یا از دیدگاه نوع کاربرد روش پژوهش در این مقاله، چهار برتری پژوهش‌های کیفی در مقابل کمی عبارت‌اند از: ۱. کلمه‌ها (مفاهیم) در برابر اعداد؛ ۲. دیدگاه بینش‌مدار در برابر دیدگاه عینیت‌مدار؛ ۳. کشف در برابر اثبات؛ ۴. انسان‌محوری در برابر ابزارمحوری (Maykut and Morehouse, 1995: 94).

رویه‌های تحلیل محتوا که در ترسیم نقشه‌های ادراکی رهبران افغانستان به‌کار می‌روند، بر افعال تمرکز دارند، زیرا روابط میان مفاهیم اصلی ایشان را رمزگذاری می‌کنند. در اصل،

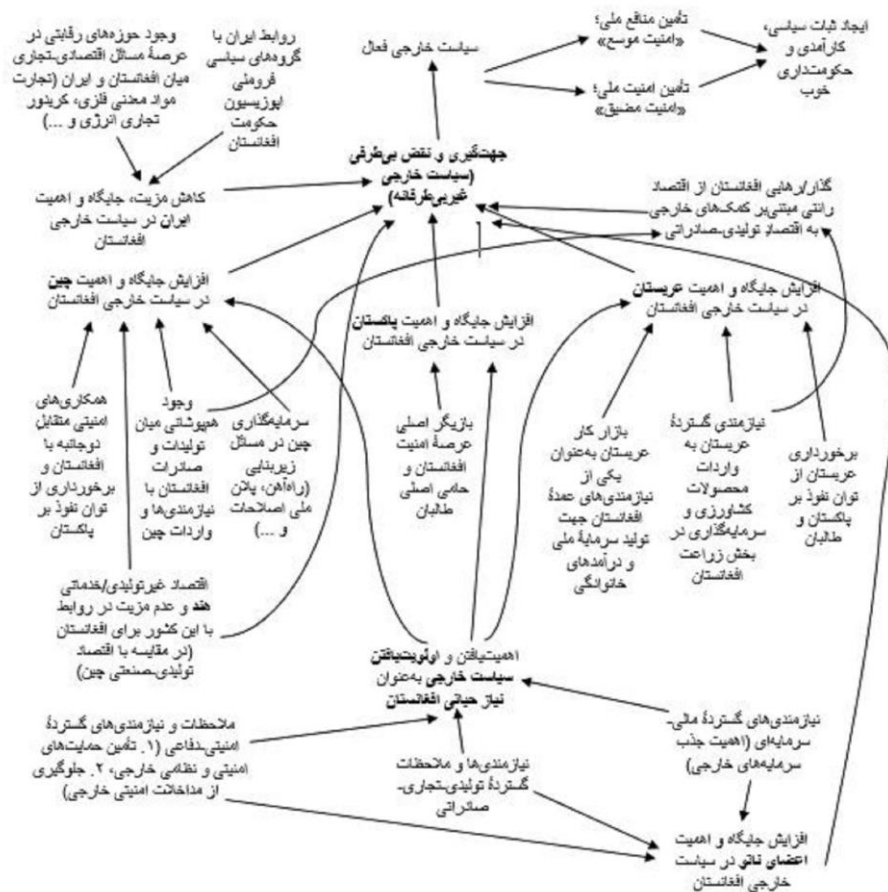
ما به دنبال ساخت آشنای فاعل، مفعول و فعل هستیم. چون غرض از ترسیم نقشه‌های ادراکی رهبران افغانستان نسبت به مسائل مورد نظر، تشخیص پیوندهای علی آن‌ها، تمرکز بر ساخت‌های افعالی است که یک رابطه علی مثبت یا منفی را نشان می‌دهند. برای نمونه، «دولت آمریکا در پی دستیابی به هدف‌های منطقه‌ای خویش است» به این شکل رمزگذاری می‌شود: دولت آمریکا- توجه نداشتن به امنیت و منافع افغانستان. در اینجا دولت آمریکا فاعل است، علامت منفی (-) نشانگر رابطه علی منفی است و بی‌توجهی به امنیت افغانستان مفعول است. در این نوشتار این اسناد و متن‌ها را انتخاب و بررسی کرده‌ایم: منشور انتخابات ریاست‌جمهوری اشرف‌غنی (2013)، سخنرانی‌های مربوط به مسائل سیاست خارجی برگرفته از سایت رسمی ریاست‌جمهوری افغانستان و کتاب «بیانات رئیس‌جمهور غنی» (2018).

نقشه ادراکی اشرف‌غنی و تصمیم نقض اصل بی‌طرفی

در نقشه ادراکی اشرف‌غنی نسبت به سیاست خارجی مطلوب برای افغانستان در مورد مسئله بی‌طرفی و موازنه‌گرایی یا نقض و نبود آن، که در شکل 1 آمده است، چند محور اصلی از باورهای او درباره مسائل زیر قابل مشاهده هستند:

- نیازمندی‌های اساسی و هدف‌های بنیادی افغانستان؛
  - کشورهای دارای اهمیت برای افغانستان در دو عرصه اقتصاد / تجارت / توسعه و امنیت / ثبات؛
  - مزایا و چالش‌های رابطه با کشورهای دارای اهمیت و اولویت برای افغانستان.
- محورهای مهمی در نقشه و ساختار ادراکی اشرف‌غنی دیده می‌شوند که در ادامه آن‌ها را بررسی می‌کنیم.

شکل شماره ۱: نقشه ادراکی محمد اشرف غنی نسبت به سیاست خارجی مطلوب برای افغانستان در برابر مسئله بی طرفی

باور به حیاتی بودن سیاست خارجی فعال برای تأمین منافع و امنیت ملی

از دیدگاه ادراک‌های اشرف‌غنی، سیاست خارجی کارآمد و فعال می‌تواند وضعیت نابسامان موجود در افغانستان را به‌سوی تغییر و ایجاد رشد و ثبات (در هر دو عرصه امنیت و اقتصاد) رهنمون شود (Ashraf Ghani, 2018: 120)؛ زیرا نیازمندی‌هایی در افغانستان و در مقابل نیز توانمندی‌ها و امکاناتی در سطح منطقه و فرامنطقه وجود دارد که افغانستان می‌تواند از راه سیاست خارجی فعال و کارآمد و با استفاده مناسب از ابزارهای در دسترس، توانمندی‌های موجود در خارج از کشور را به‌دست آورد و خلأ نیازمندی‌های داخلی را پر کند. رئیس‌جمهور افغانستان بر این باور است آنچه سبب موفقیت حکومت در تأمین نیازمندی‌ها، منافع ملی و امنیت ملی می‌شود، بیش از آنکه در عرصه سیاست داخلی باشد، از سیاست خارجی، فعال بودن آن و موفقیت در آن ناشی خواهد شد. اشرف‌غنی در منشور انتخاباتی خود می‌گوید: «حالا وقت آن است که با پیگیری تدابیر نهادی و اصولی جنبه‌های منفی سیاست خارجی خود را که بیشتر به شیوه‌های مدیریت دیپلماتیک برمی‌گردد، مورد توجه قرار دهیم و بکوشیم که از یک موضع فعال و سازنده، سیاست خارجی خود مدیریت کنیم» (Ashraf Ghani, 2013: 15). او تأکید می‌کند «ایجاد ثبات سیاسی در افغانستان نه تنها بعد ملی، بلکه ابعاد منطقی و جهانی هم دارد. بررسی و موفقیت در تحلیل و ارزیابی ابعاد منطقی‌ای و بین‌المللی ثبات در کشور، نیازمند دیپلوماسی فعال است» (Ashraf Ghani, 2013: 40). در جای دیگری می‌گوید «ثبات نظام ما به خصوص در عصر جهانی شدن که عصر ارتباطات و تعامل متقابل است، وابسته به ثبات و نظم در روابط ما با جهان است» (Ashraf Ghani, 2013: 155).

اشرف‌غنی به سیاست خارجی رویکرد حداکثری و ایجابی دارد و سیاست خارجی‌ای که بتواند منافع ملی را تأمین و نیازمندی‌های کشور را در دو عرصه امنیتی و اقتصادی رفع کند، سیاست خارجی فعال است که بر اساس آن باید به سراغ کشورها و بازیگران موردنظر خود رفت. به‌نظر می‌رسد بر اساس این چند گزاره، او به این ادراک رسیده بود که باید دست از سنت بی‌طرفی در سیاست خارجی افغانستان بردارد. در اصول می‌توان گفت اشرف‌غنی به سیاست خارجی بی‌طرفانه و مفیدبودن آن برای افغانستان باور ندارد. هنگامی که او در مؤسسه چاتم‌هاوس با این پرسش روبه‌رو می‌شود که «از شما سؤالی در مورد موقعیت جغرافیایی استراتژیک افغانستان بپرسم. تا چه اندازه فکر می‌کنید پالیسی سنتی «بی‌طرفی» افغانستان با امضای موافقت‌نامه دوجانبه امنیتی با ایالات متحد و موافقت‌نامه وضعیت نیروها با ناتو به خطر افتاده است؟ در حقیقت این امر امکان دارد که سبب پایین آمدن صدای افغانستان گردد. سیاست بی‌طرفی یک موقف قوی و مطابق بر اصول بود و شما آن را با یک موقف ضعیف معاوضه کردید»، پاسخ می‌دهد که «افغانستان بستر همکاری فراهم خواهد کرد». «بی‌طرفی»

اصطلاحی مربوط به سال‌های ۱۹۵۰ است. آیا هنوز می‌توان از این پالیسی در سال ۲۰۱۴ استفاده کرد؟ فکر می‌کنم شما با بررسی جوانب موضوع، باید سؤالتان را پس بگیرید؛ زیرا دنیای امروزی متفاوت است» (Ashraf Ghani, 2018). در واقع، سیاست خارجی فعال از دیدگاه اشرف‌غنی که به فراوانی به آن اشاره و تأکید می‌کند، همان چیزی است که دیگران آن را با سیاست خارجی نقض بی‌طرفی یا جانب‌داری بازنمایی کرده‌اند.

باور به لزوم به کارگرفتن رویکرد سیاست خارجی توسعه‌گرا برای موفقیت در تأمین نیازمندی‌های امنیتی و اقتصادی

از دیدگاه اشرف‌غنی مقوله‌های امنیت و رشد اقتصادی نسبت به یکدیگر حالتی مرتبط و هم‌افزا دارند. بنا بر این ادراک است که رویکرد کلان حکومت‌داری اشرف‌غنی و نیز رویکرد کلان جهت‌دهنده به سیاست خارجی افغانستان در این دوره، اقتصادمحور و در پی دستیابی به رشد اقتصادی است. برخی دیگر نیز بر آن بوده‌اند که هر چه زودتر حکومت افغانستان قلب‌ها و ذهن‌های مردم افغانستان را با توسعه اقتصادی و ارائه خدمات تسخیر کند، ثبات در افغانستان زودتر به دست می‌آید (Morelli & Belkin, 2009: 31). شکل‌گیری چنین باوری و تلاش گسترده در جذب سرمایه‌های خارجی ناشی از این واقعیت است که «از زمان آغاز برنامه‌های توسعه در افغانستان مهم‌ترین مانع توسعه اقتصادی، انباشته‌نشدن سرمایه بوده است» (Abbasi and Ranjbardar, 2011: 260). اشرف‌غنی در بیشتر سخنرانی‌های خود تأکید می‌کند «افغانستان شدیداً احتیاج به سرمایه‌گذاری بین‌المللی و راه‌یابی به بازارهای جهانی دارد» (Ashraf Ghani, 2013: 36). در سخنرانی روز تحلیف خود تصریح می‌کند «ما اراده قوی داریم که موانع مقابل سرمایه‌گذاری را از بین ببریم» (Ashraf Ghani, 2018: 34). در واقع، اشرف‌غنی بنا بر چنین برداشتی، حاضر است اقدام به ترک بی‌طرفی افغانستان و به کارگرفتن سیاست جانب‌داری کند که شامل افزایش جایگاه و اهمیت بازیگران دارای سرمایه بیشتر و دارای اراده و برنامه‌های سرمایه‌گذاری خارجی بیشتر مانند چین، عرب‌های خلیج فارس و غربی‌ها و در مقابل کاهش توجه و اهمیت به بازیگران طرف مقابل آن‌ها به ویژه ایران در سیاست خارجی افغانستان می‌شود.

اشرف‌غنی بر آن است که مهم‌ترین نیاز و اولویت کشور تأمین امنیت است، اما بر اساس این برداشت که بدون رشد اقتصادی، نمی‌توان امنیت را برای افغانستان به ارمغان آورد، اقدام به افزایش گسترده توجه به کشورهای سرمایه‌دار و سرمایه‌گذار می‌کند. همچنین از آنجا که بنا بر ادراک‌های خویش بر این برداشت است که بدون کاهش توجه به بازیگران مقابل آن‌ها، نمی‌تواند همکاری واقعی آن‌ها را در افغانستان تأمین کند، علاوه بر اقتصادمحوری، اقدام به نقض بی‌طرفی و به کارگرفتن سیاست جانب‌داری در سیاست خارجی خویش می‌کند. ارتباط

تنگاتنگ، پیچیده و هم‌افزایانه امنیت-صلح و رشد اقتصادی از منظر اشرف‌غنی به‌گونه‌ای است که می‌گوید: «از راه تأمین صلح به حکومت‌داری خوب دست می‌یابیم، زیرا یکی از دستاوردهای عمده صلح، تخفیف مصارف امنیتی است و اگر این مصارف برای تحکیم نهادهای ملکی [غیرنظامی] و انجام وجایب حکومت اختصاص داده شود، شرایط زندگی مردم به‌طور کامل دگرگون می‌شود» (Ashraf Ghani, 2013: 25).

باور به حیاتی‌بودن همکاری با اعضای ناتو برای تأمین ثبات و امنیت و جلب سرمایه‌های خارجی

در تداوم مورد پیشین، اشرف‌غنی حفظ و گسترش روابط با اعضای ناتو را که قدرت‌های غربی قدرتمند و ثروتمند حاضر در افغانستان بودند، دارای اهمیت حیاتی برای افغانستان می‌دانست. از دیدگاه اشرف‌غنی «یکی از مهم‌ترین ابعاد ثبات سیاسی در افغانستان به روابط ما با جامعه بین‌المللی به‌صورت عموم و آمریکا و ناتو به‌صورت مشخص بستگی دارد» (Ashraf Ghani, 2013: 41)، هر چند که در عمل و در مقابل، ممکن است تداوم حضور ناتو و ایالات متحد در افغانستان، موجب واکنش‌های امنیتی و رقابت‌های نیابتی بازیگران منطقه‌ای و آنچه «بازی نیمه‌بزرگ»^۱ (Khalilzad 1996: 190-195) قدرت‌ها در افغانستان خوانده شده بشود. اشرف‌غنی می‌گوید «هدف عمده ما ایجاد یک دولت مؤثر، قوی و کارآمد است. تأمین این هدف بدون مدیریت خوب و هوشمندانه سیاست داخلی، منطقی و خارجی تحقق نمی‌یابد. به همین دلیل، ارتباط با حلقه سوم در سیاست خارجی برای تأمین منافع ملی ما حیاتی بوده حلقه سوم برای یک دهه آینده یکی از عوامل مهم و عمده تحکیم حاکمیت ملی ما به شمار می‌رود» (Ashraf Ghani, 2013: 173) و «حمایت دوام‌دار شما [کشورهای عضو ناتو]، کلیدی برای تداوم و حفظ دستاوردهای مشترک سیزده سال گذشته ما خواهد بود. به‌طور اخص ما به کمک شما برای ایجاد پروسه‌ها و سیستم‌های لازم به‌منظور تأمین پایداری درازمدت نیروهای مان نیاز داریم» (Ashraf Ghani, 2018: 189).

در حالی که برخی معتقدند مداخله نظامی در کشور آسیب‌پذیر و شکننده‌ای چون افغانستان نه تنها مشکل امنیت را حل نمی‌کند بلکه خود به مشکل دیگری تبدیل خواهد شد (Stanekzai, 2009: 45)، اشرف‌غنی بر اساس ادراک‌های خاص خود در دومین روز کاری‌اش توافق‌نامه دوجانبه امنیتی^۲ را با آمریکایی‌ها و مدتی بعد با ناتو، توافق‌نامه‌ای امضا می‌کند. از دیدگاه اشرف‌غنی فقط توافق‌نامه دوجانبه امنیتی که برای 9 سال (سال‌های 2014 تا 2024) مبلغ

1. Mini-Great Game
2. Bilateral Security Agreement (BSA)

36,5 میلیارد دلار تعهد بین‌المللی برای کمک به بازسازی، تعلیم و تجهیز نیروهای امنیتی کشور تأمین می‌کند (Ashraf Ghani, 2013: 32)، نقش مهمی در تأمین نیازمندی‌های نیروهای امنیتی و نظامی افغانستان دارد. همچنین اهمیت مضاعف دیگر کشورهای حلقه سوم، در سرمایه‌فراوان آن‌ها و علاقه‌مندی‌شان به سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق و کشورهای مستعد برای رشد سرمایه است که افغانستان نیازمندی گسترده‌ای به آن دارد. عامل دیگر، اهمیت یافتن این دسته از کشورها برای اشرف‌غنی/افغانستان بازارهای آن‌ها است که اشرف‌غنی بر این تصور است که افغانستان می‌تواند به آن‌ها دست یابد.

باور به لزوم به کارگرفتن سیاست خارجی فعال و توسعه‌گرا برای استفاده از روندها و فرصت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی

اشرف‌غنی هم‌سویی بسیار مهمی میان ویژگی‌ها، شرایط و امکانات افغانستان با روندهای جاری در منطقه از یک‌سو و نیازمندی‌های افغانستان با فرصت‌های موجود در منطقه از سوی دیگر می‌بیند. او منابع موجود افغانستان را در سه دسته مهم و ارزشمند از یکدیگر تفکیک می‌کند. «باور ما این است که موقعیت جغرافیایی افغانستان می‌تواند این سرزمین را به یک کشور ترانزیتی و خدماتی تبدیل سازد؛ معادن می‌تواند افغانستان را به یک کشور صنعتی مبدل کند و آب و زمین ما، می‌تواند ما را به یک کشور کشاورزی فعال بدل کند» (Ashraf Ghani, 2018: 33). نخست از همه هم، موقعیت جغرافیایی افغانستان است که از منظر ادراکات اشرف‌غنی به‌تنهایی کافی است تا درآمدهای مورد نیاز کشور از آن راه تأمین شود. «خوش‌بختانه موقعیت جیوپولیتیک ما که در دو صد سال گذشته یکی از موانع رشد ما محسوب شده، در شرایط موجوده به یکی از بهترین امکانات ما تبدیل شده می‌تواند. بدون ثبات در افغانستان ایجاد همکاری اقتصادی منطقوی امکان ندارد و پروسه تحول بنیادی اقتصادی آسیا به‌صورت کامل صورت گرفته نمی‌تواند» (Ashraf Ghani, 2013: 44). علت این برداشت او، باورش به «اقتصاد قاره‌ای در حال ظهور آسیا» (Ashraf Ghani, 2018: 166) و نقش محوری‌ای است که افغانستان در این اقتصاد قاره‌ای می‌تواند ایفا کند. افغانستان به‌عنوان کشوری محصور در خشکی در منطقه‌ای با اهمیت ژئواستراتژیک قرار گرفته است؛ به‌طوری که شرق، جنوب، غرب و آسیای مرکزی را به یکدیگر وصل می‌کند (Hadian, 2009, 145). اقتصاد قاره‌ای آسیایی در حال شکل‌گیری مورد نظر اشرف‌غنی بر مبنای «منافع مشترک حیاتی اقتصادی» (Ashraf Ghani, 1392: 165) کشورهای منطقه است که فقط از تعامل و همکاری با یکدیگر می‌توانند به دست بیاورند. از دیدگاه اشرف‌غنی «در نبود همکاری گسترده سرتاسری در آسیا، نمی‌توانیم موانع و مشکلات را با اقدامات در سطح ملی از سر راه برداریم» (Ashraf Ghani, 2018: 88). او حتی از این نیز فراتر می‌رود و تأکید می‌کند «وضعیت منطقه از

لحاظ اقتصادی و امنیتی نشان می‌دهد که همکاری منطقوی نه تنها یک شرط مفید برای بهره‌برداری‌های اقتصادی بوده، بلکه یک اصل ضروری برای بقا نیز هست» (Ashraf Ghani, 2013: 166).

اشرف‌غنی در این اقتصاد منطقه‌ای آسیایی برای افغانستان اهمیت و جایگاه محوری قائل است و می‌گوید «تحول اقتصادی آسیا وابسته به استفاده معقول و همه‌جانبه از موقعیت ما و از منابع طبیعی ما است. آسیا در 25 سال آینده به بزرگ‌ترین قوت اقتصادی دنیا تبدیل می‌شود، اما این بدون ثبات در افغانستان غیرممکن است» (Ashraf Ghani, 2018: 283). در اقتصاد قاره‌ای آسیایی از یک سو کشورهای مختلف خیز بلندی برای رشد اقتصادی برداشته‌اند و از سوی دیگر نیازمند کشورهای دیگر منطقه هستند و در سلسله این نیازمندی کشورهای منطقه به یکدیگر، افزایش فزاینده ارزش، اهمیت و درآمدهای افغانستان و موقعیت سرزمینی آن نهفته است. براساس ادراک‌های اشرف‌غنی، بدون این همکاری متقابل منطقه‌ای، هیچ‌کدام از کشورهای منطقه نمی‌توانند به اهداف اقتصادی تعیین شده برای خویش دست یابند و ناچارند که در تعامل با افغانستان قرار بگیرند و فراتر از آن، در چارچوب ثبات و امنیت و رشد اقتصادی اش سهم بگیرند. اشرف‌غنی تأکید می‌کند که «تلاش ما آن است که بتوانیم به ایجاد یک «اجماع» قاره‌ای برای فقرزدایی در آسیا برسیم» (Ashraf Ghani, 2018: 39).

باور به مزایای افزایش روابط با چین (نسبت به هند) در تأمین امنیت و سرمایه

براساس ادراک‌های اشرف‌غنی چین جایگاه بسیار برجسته‌ای در سیاست خارجی افغانستان دارد. بنابراین وی سال 2015 را سال دوستی افغانستان و چین اعلام کرد (Ashraf Ghani, 2018: 111). مواردی که سبب اهمیت فراوان چین برای افغانستان می‌شوند، شامل نفوذ بر پاکستان (یا به گفته خود اشرف‌غنی روابط حسنه با همه جوانب قضیه صلح افغانستان)، چین به‌عنوان کارگاه تولیدی و صنعتی جهان، حضور چهار هزار تاجر افغانستانی در چین (Ashraf Ghani, 2018: 87)، سرمایه فراوان و اشتیاق به سرمایه‌گذاری خارجی، جاده ابریشم جدید، همسایگی مشترک افغانستان با چین که در زمینه مربوطه، به معنای نداشتن وابستگی اتصالی و انتقالی به پاکستان است و ... می‌شوند.

اشرف‌غنی بر این درک است که «موضوع چین! کسی یا اشخاصی می‌توانند در صلح [افغانستان] ممدّ واقع شوند که با تمام جوانب قضیه، روابط نیک داشته باشند. رشد استثنایی هندوستان تمام آسیای جنوبی را ارتقا داده و امکانات زیادی فراهم کرده است، اما با این حال فاصله زیادی تا رسیدن به مرحله‌ای که چین در آن قرار دارد یا رسیدن به استراتژی‌ها از نوعی که چین یا سنگاپور اتخاذ می‌نمایند، باقی مانده است» (Ashraf Ghani, 2018: 127). این در

حالی است که هند از سال 2001 تاکنون، مبلغ دو میلیارد دلار به افغانستان کمک اقتصادی کرده و بسته کمک یک میلیارد دلاری دیگر را نیز برای پنج سال آینده به کابل تعهد کرده است (Kavra, 2017: 141).

اشرف غنی از مزایای روابط با چین می گوید «چین همانند انگلستان قرن نوزدهم به مثابه «کارگاه دنیا» محسوب می شود، اما این کارگاه به مواد خام، فولاد، زغال سنگ، آهن و هر آنچه در سراسر جهان قابل تصور است، نیاز دارد و اینجاست که صحبت از افغانستان به میان می آید» (Ashraf Ghani, 2018: 87). مزیت بسیار مهم دیگر چین از دیدگاه ادراکات اشرف غنی، مسئله راه آهن است، از آنجا که بیشتر محصولات ارزشمند افغانستان، محصولات معدنی سنگین هستند «بدون موجودیت شبکه راه آهن ما قادر به پیشرفت نخواهیم بود» (Ashraf Ghani, 2018: 96) و در چارچوب تأمین این نیازمندی چین را بهترین و مناسب ترین گزینه برای همکاری می داند (Ashraf Ghani, 2018: 114). سرانجام، اینکه آن عامل خاصی که سبب اهمیت فزاینده چین نزد افغانستان از دیدگاه اشرف غنی می شود، این است که «هیچ کشوری به واسطه کمکها ثروتمند نشده است. از یک طرف سرمایه گذاری و تجارت و از طرف دیگر دستیابی به نهادهایی که منجر به آوردن تغییرات می شوند باعث این امر خواهد شد» (Ashraf Ghani, 2018: 225). در نقشه ادراکی اشرف غنی چین بهترین گزینه ای است که افغانستان می تواند سرمایه ها و نیز تجارت-صادرات کالاها و محصولات خود را از راه آن تأمین کند.

باور به مزایای افزایش روابط با عربستان و کشورهای عرب خلیج فارس در تأمین

امنیت و سرمایه

توجه فراوان اشرف غنی به جلب سرمایه های خارجی سبب شده است در میان کشورهای منطقه نیز در پی جلب همکاری کشورهای سرمایه دار سرمایه گذار باشد. اشرف غنی می گوید «نگاهی به خلیج [فارس] ببندازید. حوزه خلیج [فارس] امروز مرکز پول است. ... در حقیقت ما امکانات داریم و برای بهبودبخشیدن این سرمایه ها باید با همدیگر متحد شویم، این سرمایه ها را با هم یکجا ساخته، از آنها استفاده کنیم و مقدار آن را بالا ببریم» (Ashraf Ghani, 2018: 94). اشرف غنی با تأکید مکرر بر چنین مسئله ای، مهم ترین مزیت عربستان و کشورهای عرب خلیج فارس را سرمایه فراوان آنها و اقدام و اراده شان به سرمایه گذاری در اقتصادهای مستعد می داند و ایجاد روابط اقتصادی و تجاری میان افغانستان و اعراب خلیج فارس را به شدت مهم و نیز ممکن می داند. عربستان و اعراب خلیج فارس مزایای اقتصادی مشخصی از جمله کمک های مالی، بازار جذب کارگران افغانستانی با درآمد بالاتر نسبت به دیگر کشورهای منطقه، نیازمندی گسترده به واردات مواد غذایی به ویژه مواد غذایی کشاورزی دارند که از

دیدگاه اشرف‌غنی افغانستان آب، زمین و کارگر را دارد و نوعی هم‌پیوندی میان نیازمندی‌های متقابل دو طرف مقابل، در گسترش روابط افغانستان و اعراب خلیج فارس نهفته است. گذشته از بعد اقتصادی مسئله، از دیدگاه سیاسی و امنیتی نیز، اهمیت فراوانی در گسترش روابط دو طرف از دیدگاه اشرف‌غنی وجود دارد. مواردی از جمله نفوذ اعراب به‌ویژه عربستان بر پاکستان، نفوذ بر طالبان، هماهنگی عربستان با غرب-آمریکایی‌ها همه می‌توانند زمینه‌ساز گسترش روابط و همچنین تأمین دو نیازمندی اساسی امنیتی و اقتصادی افغانستان شوند. یکی از مهم‌ترین مزیت‌های نسبی افغانستان در محصولات کشاورزی آن است که می‌تواند وابستگی متقابل را میان افغانستان و کشورهای عرب خلیج‌فارس ایجاد کند. اشرف‌غنی می‌گوید «ما حداقل، یک و نیم میلیون هکتار زمین قابل زرع داریم که در سال ۱۹۷۸ تحت کشت قرار داشت و فعلاً کشت نمی‌گردد. مطابق آمار وزارت زراعت، حدود ۵ میلیون هکتار زمین وجود دارد که قابل زرع است، اما تحت کشت و آبیاری قرار نگرفته است. بر همین اساس، حداقل ۱۰ تا ۲۵ میلیون جریب زمین وجود دارد که ممکن است تحت کشت و آبیاری درآورده شود. آبیاری و کشت این مقدار زمین می‌تواند افغانستان را به صادرکننده مواد غذایی تبدیل سازد» (Ashraf Ghani, 2013: 36). اشرف‌غنی میان سرمایه‌های اعراب خلیج‌فارس و نیازمندی‌های خاصشان از یک سو و امکانات و توانمندی‌های افغانستان و نیازمندی‌های افغانستان وضعیت وابستگی متقابل را می‌بیند و در پی اقناع رهبران عربی برای تعامل در چنین قالبی است. اشرف‌غنی می‌گوید «ما در پی ترغیب عربستان سعودی، امارات متحده عربی و دیگر کشورها هستیم که برنامه مصونیت غذایی‌شان را با سرمایه‌گذاری درازمدت در سکتور زراعت ما مرتبط سازند» (Ashraf Ghani, 2018: 270).

باور به رقابت‌آمیزبودن حوزه‌های منافع با ایران

نکته بسیار مهمی که در ادراک‌های اشرف‌غنی نسبت به ایران البته به‌صورت غیرمؤکد و ضمنی وجود دارد، وجود عرصه‌ها و مسائل مختلف رقابتی میان افغانستان و ایران است که این مسئله، در عرصه‌های مختلف حمل‌ونقل منطقه‌ای، تولید و صادرات منابع معدنی مختلف به‌ویژه سنگ ساختمانی، آهن و مس و تولید و صادرات محصولات کشاورزی یعنی دقیقاً در همان عرصه‌هایی وجود دارد که افغانستان دارای مزیت نسبی و دارای توانمندی تولیدی و صادراتی معطوف به به‌دست‌آوردن ارزش افزوده و درآمدهای ملی است. به باور اشرف‌غنی «ما [افغانستان] مسلماً بزرگ‌ترین تولیدکننده آهن و مس در ده سال آینده در جهان خواهیم بود. کارگاه جهان [چین] به این تولید ما نیاز دارد. ما سنگ مرمر کافی داریم. سنگ مرمر ما برای مدت ۴۰۰ سال نیاز منطقه را برآورده می‌کند» (Ashraf Ghani, 2018: 96). شایان توجه این است

که ایران از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان این محصولات است و رقابت در این حوزه وجود خواهد داشت. همچنین هیچ مزیتی در روابط با ایران از دیدگاه توان-امکان حمل‌ونقل انرژی آسیای مرکزی به ایران وجود ندارد که خودش تولیدکننده عمده انرژی است. افزون بر آن، ایران خود به آسیای مرکزی و نیز به جنوب آسیا دسترسی دارد و مزیت حمل‌ونقل برای افغانستان در روابط تجاری-حمل‌ونقلی وجود ندارد. در واقع، با بازشدن آبراه‌های بین‌المللی و بندرهای متصل به آن‌ها که یکی از مهم‌ترینشان در منطقه افغانستان بندرهای تجاری ایران است، افغانستان از اهمیت تاریخی خود افتاد (Hopkins 2008, 110). در حوزه انتقال انرژی و طرح‌های منطقه‌ای حمل‌ونقل انرژی نیز ایران با طرح‌هایی مانند خط لوله صلح رقیب افغانستان یعنی خط لوله تاپی^۱ است.

باور به همکاری نکردن کشورهای مورد نظر بدون کاهش توجه به کشورهای رقیب آن‌ها

اشرف‌غنی می‌توانست اقدام به افزایش تلاش و توجه در برابر برخی از کشورها کند و حتی میزان تلاش و توجه خود در برابر کشورهای دیگر-مقابل را نیز کاهش دهد، بدون اینکه این کشورها را در حالتی تقابلی قرار دهد و سیاست خارجی بی‌طرفی افغانستان را تغییر دهد. علت این مسئله از دیدگاه نظرهای اشرف‌غنی به این باز می‌گردد که کشورهای مورد نظر اشرف‌غنی حاضر به همکاری با افغانستان در سطح و گستره مورد نظر او نبوده‌اند، مگر اینکه افغانستان بتواند تعریف مشخصی به روابط و سیاست خارجی خود از نظر رویکردش به محورهای منطقه‌ای بدهد و جایگاه آن کشورها را به‌طور مشخص و واضح در اولویت‌های سیاست خارجی افغانستان مشخص کند. برای نمونه، اشرف‌غنی تغییر کیفیت روابط ایران و ایالات متحده-غربی‌ها را از فرصت‌هایی می‌داند که فراروی افغانستان و همکاری‌های منطقه‌ای قرار دارد. «سومین تغییر عمده [در سطح منطقه]، بهبودی نسبی در مناسبات ایران و آمریکا و اتحادیه اروپا است. با انتخاب رئیس‌جمهور روحانی و مذاکرات موفقانه ایران، اروپا و آمریکا در ارتباط با سیاست هسته‌ای ایران، زمینه پیشرفت در یافتن راه حل برای مشکل بنیادی آمریکا و ایران فراهم شده است. کاهش تنش در روابط ایران با کشورهای غربی، مخصوصاً ایالات متحده، فضای حسن نیت و همکاری‌های راهبردی در سطح منطقه را تقویت خواهد کرد» (Ashraf Ghani, 2013: 41).

۱. خط لوله انتقال انرژی تاپی، انرژی را از کشور ترکمنستان به سه کشور افغانستان، پاکستان و هند صادر می‌کند. این خط لوله‌ای است که جایگزین خط لوله صلح شده است که قرار بود انرژی را از ایران به پاکستان و هند صادر کند و منبع درآمدی مهمی برای ایران باشد، اما ناشی از نفوذ ایالات متحده بر کشورهای نام‌برده، آن‌ها به جای خط لوله صلح اقدام به بستن توافق‌نامه خط لوله تاپی کردند.

این گفته به‌طور ضمنی تأکیدی بر این است که در شرایط خصمانه موجود در روابط دو کشور نمی‌توان جانب هر دو طرف را گرفت و توقع داشت که آمریکایی‌ها آنچه را افغانستان نیاز و توقع دارد، در اختیار این کشور قرار دهند بدون اینکه افغانستان تغییری در سیاست خود در برابر ایران ایجاد کند. اشرف‌غنی به‌طور ضمنی با بیان اینکه «اگر به جریان سیزده سال گذشته نگاه کنیم به‌طور واضح می‌بینیم که در زمینه چگونگی استفاده از کمک‌های بین‌المللی دیدگاه روشن مدیریتی نداشته‌ایم و به این امر مهم به خوبی توجه نکرده‌ایم که جامعه بین‌المللی امکانات خود را به کدام هدف در اختیار ما قرار می‌دهد، در کدام شرایط این امکانات متوقف خواهد شد» (Ashraf Ghani, 1392: 32)، بر این تأکید می‌کند که بدون مشخص بودن موضع افغانستان در برابر برخی کشورها که رقیبان و هدف‌های بازیگران خارجی حاضر در افغانستان هستند، نمی‌توان توقع همکاری صادقانه آن‌ها به‌ویژه ایالات متحد و بریتانیا را داشت که حامیان اصلی مالی و امنیتی افغانستان هستند. این در حالی است که ایران می‌خواهد دولتی پایدار و باثبات در افغانستان برای کاهش نفوذ ناتو و آمریکا در این کشور وجود داشته باشد (Kozak, 2017) که به معنای حمایت از حکومت مرکزی افغانستان است. در ضمن، به معنای رقابت با بازیگران غربی حاضر در افغانستان نیز هست. دقیقاً از همین جا است که یکی از دشواری‌ها و معماهای سیاست خارجی افغانستان پدید می‌آید. نکته این است که چون افغانستان حکم تکیه‌گاه را برای ایران در سیاست‌های منطقه‌ای‌اش به‌ویژه در چرخش به شرق دارد، تلاش می‌کند که افغانستان را مجاب کند که از ایالات متحد فاصله بگیرد (Milani, 2006: 235). در دوران کرزی این سیاست و خواست ایران تا اندازه‌ای مورد توجه بود، اما در دوران اشرف‌غنی و بنا بر ادراک‌های خاصش، او طرف ایالات متحد و نیز متحدان منطقه‌ای‌اش را در مقابل ایران گرفت.

نتیجه

هدف نهایی مورد نظر اشرف‌غنی، تأمین صلح و امنیت پس از حدود ۴ دهه ناامنی فعال و ایجاد ثبات پس از چند قرن بی‌ثباتی در افغانستان بود. در ادراک‌های او، این مسئله وابسته به دو نکته است: نخست، جلب سرمایه‌های خارجی و دوم، ایجاد وابستگی متقابل دوجانبه و چندجانبه منطقه‌ای و باور به اقتصاد قاره‌ای آسیایی: از یک‌سو کشورهای منطقه وابستگی و نیازمندی‌های گسترده‌ای به توانمندی‌ها و امکانات یکدیگر دارند و از سوی دیگر، افغانستان شرایطی دارد که می‌تواند نقش محوری و مؤثری در وابستگی متقابل چندجانبه منطقه‌ای و اقتصاد قاره‌ای آسیایی در حال شکل‌گیری داشته باشد. بر اساس این دو نکته، در ادراک‌های اشرف‌غنی سیاست خارجی افغانستان باید سیاست خارجی‌ای باشد که بتواند در هر دو عرصه،

فعال و موفق عمل کند. مسئله زمانی پیش می‌آید که اشرف‌غنی برای فعال‌کردن سیاست خارجی افغانستان و تأمین این دو هدف به‌نظر خود حیاتی برای افغانستان، ناگزیر شد که نظم سنتی بی‌طرفانه سیاست خارجی افغانستان را که با شدت و تأکید در دوره حامد کرزی نیز رعایت می‌شد، مورد تغییر و چرخش قرار دهد. زیرا در این میان، برخی بازیگران مزیت کمتری دارند که از قضا بازیگران دارای مزیت بیشتر برای افغانستان از دیدگاه ادراک‌های اشرف‌غنی، رقیبان آن‌ها هستند. بر اساس تحلیل محتوای سخنان اشرف‌غنی و بررسی ادراک‌های او و ترسیم نقشه ادراکی‌اش، کنار گذاشتن بی‌طرفی در سیاست خارجی افغانستان توسط اشرف‌غنی که در برخی تحلیل‌ها به جانب‌داری نیز تعبیر شده، معطوف به چنین نگرش، ادراک و هدفی بوده است.

نکته مهم اینکه رویکردی ایجابی (کسب منافع و تأمین نیازمندی‌ها از امکانات برخی بازیگران و شرایط موجود در منطقه و روندهای جاری در آن) و نه سلبی (تضاد با برخی دیگر) عامل تصمیم اشرف‌غنی بوده است به آنچه نقض بی‌طرفی گفته می‌شود. در واقع، آنچه سبب جانب‌داری و نقض بی‌طرفی اشرف‌غنی در برابر برخی کشورها علیه برخی دیگر شد، نه مشکلات و مسائل و چالش‌های افغانستان با کشورهای مورد کم‌توجهی، بلکه نیازمندی گسترده افغانستان در هر دو عرصه امنیتی و سرمایه‌گذاری-اقتصادی به کشورهای طرف مقابل بود. از آنجا که اشرف‌غنی بر این درک نیز بود که بدون همکاری خاص و گسترده با آن‌ها و دادن اطمینان خاطر به آن‌ها از اقدام‌های لازم برای کاهش نفوذ و کاهش همکاری با کشورهای رقیب آن‌ها (ایران و هند در رقابت با عربستان و چین مهم‌ترین این‌ها هستند و نیز تا اندازه‌ای روسیه در رقابت با غرب)، نمی‌تواند همکاری گسترده و صادقانه بازیگران مورد نظر را در چارچوب تأمین دو هدف اساسی افغانستان جلب و تأمین کند، بنابراین سیاست جانب‌داری و نقض بی‌طرفی را در دستورکار قرار داد. در واقع، نه تهدیدها و چالش‌های موجود با ایران و هند، بلکه سنگینی وزن منافع قابل تأمین برای افغانستان از کشورهای رقیب این‌ها، افغانستان و اشرف‌غنی را به سوی کاهش وزن و جایگاه آن‌ها و نقض اصل بی‌طرفی و موازنه‌گرایی در سیاست خارجی افغانستان پیش برد.

References

- Abbasi, Ibrahim and Majid Ranjbardar (2011), "Iran's Financial Aids to Afghanistan: its Goals and Economic Effects", **Foreign Relations Quarterly**, Vol. 3, No. 3, Fall 2011, pp. 195-229, [in Persian]. http://frqjournal.csr.ir/article_123566.html#ar_info_pnl_cite
- Abed, Ahmad Zia (2019), "US Competition with Iran and Increasing Insecurity in Afghanistan from 2001 to 2014", **Journal of Diplomacy**

- and International Studies**, Vol. 4, No. 11, Spring 2019, pp. 61-89, [in Persian].
- Ashraf Ghani, Mohammad (2013), **National Program and the Prospect of the Decade of Change**, Kabul: Transformation and continuity campaign, [in Persian].
- Ashraf Ghani, Mohammad (2018), **Statements by President Ghani (Collection of Statements by President Mohammad Ashraf Ghani)**, first volume, Kabul: Press department office the president, [in Persian].
- Atai, Farhad and Zangeneh, Somaye (2020), "Evolution of Priorities in Shanghai Cooperation Organization since its Establishment up to 2019", **Journal of Central Eurasia Studies**, Vol. 13, No. 1, Spring & Summer 2020, pp. 143-160 [in Persian]. <https://dx.doi.org/10.22059/jcep.2020.287851.449867>
- Axelrod, Robert (1976), **Structure of Decision, The Cognitive Maps of Political Elites**, New Jersey, Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400871957>
- Andisha, Nasir A. (2015), "Neutrality in Afghanistan's Foreign Policy", SPECIAL REPORT 360 in The United States Institute of Peace, (Accessed on: 9 February 2018), available at: <https://www.usip.org/sites/default/files/SR360-Neutrality-in-Afghanistan's-Foreign-Policy.pdf>
- Bahrani, Mohammad Reza (2019), "Events in Afghanistan after September 11 and its Impact on Iran; The Illusion of Victory", **Hamshahri -e-Diplomatic**, New Vol, No. 44, October 2010, pp. 47-55, [in Persian].
- Chegnizadeh, Gholamali (2018), **The Perception of Afghan Elites about Iran**, Kabul, Institute of Afghanistan's Strategic Studies [in Persian].
- FatemiNejad, Sayed Ahmad and MohammadZade, Alireza (2018), "The Role of New Afghanistan in Regional Security Complex: From Central Asia into South of Asia", **Journal of Central Eurasia Studies**, Autumn & Winter 2018, Vol. 11, No. 2, pp. 399-416 [in Persian]. <https://dx.doi.org/10.22059/jcep.2019.216523.449668>
- Gregorian, Vartan (2009), **The Emergence of Modern Afghanistan; Politics of Reform and Modernization**, Tehran, Erfan Publication, [in Persian].
- Heradstveit, Daniel and G. Matthew Bonham (1986), "Decision Making in the Face of Uncertainty: Attributions of Norwegian and American Officials", **Journal of Peace Research**, Vol. 23, No. 4, pp. 339-356. <https://doi.org/10.1177%2F002234338602300404>
- Hadian, H. (2009), "The Structural Weakness of Nation-State Building in Afghanistan", **Strategic Quarterly**, Vol. 18, No. 51, pp. 133-151. <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=209977>

- Hopkins, B. D. (2008), **The Making of Modern Afghanistan**, London: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1017/S0020743809990717>.
- Holsty, El. Radolf (2017), **Content Analysis in Social and Human Sciences**, Translated by Nader Salarzadeh Amiri, Tehran: Allameh Tabatabaie Press, [in Persian].
- Jafari, Mohammad Musa and Molaei, Alisajjad (2018), "The Balance of Threat Between Iran And Saudi Arabia and National Unity Government", **Quarterly Journal of Contemporary Perspective on Foreign Policy and International Relations**, Vol. 1, No. 2, Winter 2018: pp. 163-190, [in Persian].
- Kavra, viny (2018), "Afghanistan-India relations in the era of Narendra Modi and Ghani", **Quarterly Journal of Contemporary Perspective on Foreign Policy and International Relations**, translated by Sharif Hozuri, Vol. 1, No. 2, Winter 2018: pp. 139-162, [in Persian].
- Khalilzad, Zolmai. (1996), "Afghanistan in 1995: Civil War and a Mini-Great Game", **Asian Survey**, Vol. 36, No. 2, pp. 190-195. <https://doi.org/10.2307/2645816>
- Kozak, Christopher (2017), "The Strategic Convergence of Russia and Iran", (Accessed on: 23 February 2019) Available at: <https://criticalthreats.org/analysis/the-strategic-convergenceof-russia-and-iran>.
- Maykut, Pamela & Richard Morehouse (1995), **Beginning Qualitative Research**, London and New York: The Falmer Press.
- Mojadadi, Najibullah (2018), "The National Unity Government's Foreign policy toward Kazakhstan based on Rosenau's Linkage Theory", **Journal of Strategic Studies**, No. 41 & 42, pp. 49-71, [in Persian].
- Moshirzadeh, Homeira (2017), **Theoretical Foundations of Foreign Policy Explanation and Analysis**, Tehran: samt publication, [in Persian].
- Morelli, Vincent, Belkin, Paul (2009), NATO in Afghanistan: A Test of the Transatlantic Alliance, Congressional Research Service. <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.06.3.02>
- Milani, Mohsen.M (2006), "Iran's Policy towards Afghanistan", **The Middle East Journal**, Vol. 60, No. 2, pp. 235-256. <http://www.jstor.org/stable/4330248>
- Sajjadi, Abdolqaium (2018), Afghanistan's Foreign Policy, Kabul: Press of Khatam-ul-Nabiein University.
- Saikal, Amin (2006), **Modern Afghanistan: A History of Struggle and Survival**, London: I. B. Tauris.
- Salahi, Ahmadzobair et al (2017), "The Analiyzing of Afghanistan's Foreign Policy in Ashraf Ghani's era", **Journal of Diplomacy and International Studies**, Vol. 2, No. 5, Autumn 2017, pp. 7-34, [in Persian].

- Schafer, Mark and Stephen G. Walker (2006), **Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis**. New York: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781403983497>
- Shafaq Khavati, Mohammad (2018), "Mutual Suicide Revisionism in Three Neighbours Relation", **Quarterly Journal of Contemporary Perspective on Foreign Policy and International Relations**, Vol. 1, No. 1, Autumn 2018: pp 119-164, [in Persian].
- Sinaei, Vahid and Yousof-Zehi, Naser (2018), "Inquiry of the situation of Afghanistan's economic development in democratic era (2001-2017)", **Journal of Central Eurasia Studies**, Autumn & Winter 2018, Vol. 12, No. 2, pp. 345-363 [in Persian]. <https://dx.doi.org/10.22059/jcep.2019.264648.449788>
- Spanta, Rangin Dadfar (2009), *Afghanistan's Foreign Policy at the beginning of 21 Century: Interviews and Press Conferences*, By Abdolghafour Arezoo, Kabul: The Publication of Afghanistan's Foreign Ministry.
- Spanta, Rangin Dadfar (2017), *Afghanistan's Policy: Narrative from Inside*, Two-volume course, Kabul: Azem Publication, [in Persian].
- Stanekzai, Mohammad Masoom. (2009), "Dilemmas of State Building in Afghanistan", **World Bank Institute, Development Outreach**, (Accessed on: 3 February 2021) Available at: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/4588/deor_11_2_36.pdf%3Fsequence%3D1&ved=2ahUKEwiE85ftos7uAhUB7aQKHZakDT4QFjAAegQIARAB&usq=AOvVaw2m8Di_OywitCao5NJcUSfO
- Tamanna, Faramarz et al (2014), *Afghanistan's Foreign Policy in the Sphere of Regional Cooperations*, Kabul: Center of Strategic Studies of Afghanistan's Foreign Ministry.
- Weber, R. (1991), **Basic Content Analysis**, London, California and New Dehli: Sage Publications. <https://dx.doi.org/10.4135/9781412983488>.
- Tolouei, Hadi and Shafieefar, Mohammad (2018), "Iran's Smart Power Analysis in Afghanistan after the US-led Invasion in 2001", **Journal of Central Eurasia Studies**, , Spring & Summer 2018, Vol. 12, No. 1, pp. 137-155 [in Persian]. <https://dx.doi.org/10.22059/jcep.2019.132667.449605>
- Vatanyar, Mohammad Naser (2018), **Post-Taliban Afghanistan's Foreign Policy**, Kabul: Parand publication, [in Persian].
- Young, M. and M. Schafer (1998), "Is There Method in Our Madness? Ways of Assessing Cognition in International Relations", **Mershon**

International Studies Review. Vol. 42, No. 1, pp. 63-96.
<https://doi.org/10.2307/254444>

Young, Michael and Mark Scheafer (2017), “Ways of Assessing Cognition in International Relations”, Translated by Homeira Moshirzadeh, in *Articles on Cognitive Approach in Foreign Policy Analysis*, collection and translation by Homeira Moshirzadeh and Shayan Afrasiabi, Tehran: Mizan publication. 2017, [in Persian].